

FIGYELŐ

Magyar nap Wolfenbüttelben. 1922. november 24-én régi századok meghitt kulturális kapcsolataira emlékeztető ünnepség színhelye volt a wolfenbütteli Herzog August Bibliothek. E könyvtár nemcsak a világ egyik legjelentősebb reneszánsz és barokk kutatóközpontja, hanem a könyv- és könyvtártörténeti kutatásoknak is egyik legjobban felszerelt és legkiválóbb centruma. A gazdag forrásanyag és a gondosan fejlesztett kézikönyvtár mellett a könyv- és folyóirattörténet — egyes helyeken még jóformán alig emancipált — kutatóit nemzetközi konferenciák, szimpoziumok és szemináriumok segítik munkájukban.

A könyvtár patinás dísztermében rendezett ünnepség során egy magyar–német együttműködés keretében készült műnek, Németh S. Katalin háromkötetes munkájának, az *Ungarische Drucke und Hungarica 1480–1720. Katalog der Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel — Magyar és német vonatkozású nyomtatványok 1480–1720. A wolfenbütteli Herzog August Könyvtár katalógusa.* (München–New York–London–Paris, 1992. Klaus G. Saur.) c. nyomtatott katalógusnak a bemutatására került sor.

A szép számmal egybegyűlt hallgatóságot Georg Ruppelt, a könyvtár igazgatója köszöntötte, majd Erdődy Gábor, a Magyar Köztársaság bonni nagykövete méltatta a közös vállalkozás jelentőségét, felvázolva a magyar kultúra 16–17. századi történetét. A köteteket Klaus G. Saur kiadó-tulajdonos nyújtotta át a szerzőnek, Németh S. Katalinnak, aki előadásában behatóan ismertette a kötetek létrejöttét és tartalmát.

A katalógus munkálatait még Klaniczay Tibor, az MTA Irodalomtudományi Intézetének közel-múltban elhunyt igazgatója szervezte; a kötetek az ő emlékének ajánlva jelentek meg. Az Irodalomtudományi Intézet részéről egyébként — melyet a Herzog August Bibliothekkel együttműködési szerződés kapcsol össze — Bodnár György mb. igazgató és Kókay György, a Magyar Könyvszemle szerkesztője volt jelent a könyvbemutatón.

Az ünnepélyes könyvbemutató alkalmából a wolfenbütteli könyvtár könyvkiállítást is rendezett, melyen a gyűjtemény legértékesebb magyar vonatkozású nyomtatványait, köztük a könyvtár tulajdonában lévő kilenc korvinát mutatták be. Az eseményről a helyi lapok is terjedelmes cikkekben számoltak be. (A kötetek ismertetésére még visszatérünk.)

KÓKAY GYÖRGY

A Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár jubileuma. Szily János, az egyházmegye első püspöke 1791. december 21-én ajándékozta nagyértékű könyvgyűjteményét a Szombathelyi Székesegyháznak, „... azzal a mindenkoron sérthetetlen kikötéssel, hogy ez mindig is a papi szemináriumban maradjon..., de hogy a könyvtárból minél nagyobb haszon jusson a köznek is, azt akarjuk és úgy rendelkezünk, hogy meghatározott nyitvatartási időben a világi személyek számára is hozzáférhető

legyen...”, írja az alapító bullában, létrehozva ezzel az intézkedésével a megye első nyilvános könyvtárát, megnyitva a könyvtár ajtaját a város érdeklődő, tanulni, művelődni vágyó lakossága előtt is. Szily János könyvtáralapítása a város kulturális és tudományos életének máig ható eseménye volt.

A könyvtárt az épület második emeletén három teremben helyezte el, a helyiségek közül kétőt Dorffmaister István osztrák festő a püspök megrendelésére művészi igénnyel díszített, méltó környezetéről gondoskodva a könyvek számára. Az első teremben Minervát, a tudományok antik istennőjét művészetekkel és tudományokkal foglalatoskodó puttóktól körülvéve, a nagyobbik teremben a négy nyugati egyházatyát mozgalmas barokk környezetben és a Szentháromság jelképét ábrázolta. Dorffmaister István alkotását a könyvtár jubileumára restaurálták. A harmadik terem a helyben használatot tette lehetővé, mert a püspök a kölcsönzést szigorúan megtiltotta, „... a könyvtáros... egyetlen tanárnak, vagy tanulóknak, semmilyen ürüggyel, semmilyen ígéretésre se adjon ki könyvet a könyvtárból... Minden rendű és rangú olvasót egyaránt a lelkiismeretére hivatkozva — kötelezünk arra, hogy semmilyen ürüggyel ne vigyen ki sehova egyetlen könyvet se.” — szabja meg a könyvtár működésének rendjét az alapító okiratban.

A könyvtár 200 éves fennállásáról a „Pannon Ősz '92” zárórendezvényeként, október 1–2-án emlékezett meg az egyházmegye, kiállítással és tudományos üléssel.

A 200 éves könyvtár értékeit bemutató kiállítás az eredeti, 18. századi könyvtártermekben kapott helyet. A válogatás — az alapítást megelőző, körültekintő vásárlást dokumentáló levelezés, a könyvtár életét bemutató nyilvántartások, az értékes kódexek, ősnymtatványok, hungarikák, könyvkötések — jól érzékeltetik azt a gondosságot, amellyel Szily püspök az állományt összegyűjtötte, és amellyel később is gondját viselte a könyvtárnak.

A kétnapos konferencián elhangzott nyolc előadásból a népes hallgatóság — szakmabeliek, főiskolai hallgatók, érdeklődők — megismerhette a könyvtár tevékenységét, értékeit az alapítástól napjainkig.

Sill Ferenc könyvtárigazgató előadásában a könyvtár előzményeit — a városban meglévő ferences és domonkos kolostorok könyvtárait, a győri püspököknek a szombathelyi várban elhelyezett könyvtárát, és a Vasvári Társaskáptalan könyvtárát — Szily János püspök könyvtáralapítását ismertette, elhelyezve a könyvtárt a 18. századi barokk főpapi könyvtárak sorában. Bőven idézve az alapító bullából és a szeminárium hárszabályának a könyvtárra vonatkozó részeiből, érzékeltette azt a körültekintést, amellyel a püspök a könyvtárt intézménnyé szervezte.

Vizkelety András a könyvtár középkori értékeit, a 16 kódexet, és a mintegy 100 ősnymtatványból a legfontosabbakat ismertette. A kódexeket tematikusan csoportosítva — liturgikus, prédikációs, egyházzajogi, grammatikai — mutatta be, majd egyes, tartalmuknál fogva jelentős kéziratokat ismertetett, kitérve a szerzők személyére, a kódexek eredetére. Az ősnymtatványokból azokat emelte ki, amelyek unikumok, vagy tartalmilag bírnak különleges értékkel. Így a Prágában 1488-ban nyomtatott cseh nyelvű *Bibliát*, Konrad von Halberstadt Biblia-konkordanciáját, amely hazai unikum, a Schedel-krónikát, amelyből két példány is található a könyvtárban, és Sziénai Szent Katalinnak, a későközépkori női misztika képviselőjének művét, a *Libro della divina dottrinát*.

Szabó András a könyvtár hungarikái közül Calepinus tizenegy nyelvű szótárát emelte ki, amelynek második, 1598-as kiadása található meg a könyvtárban, mint a 16. századi protestáns későhumanizmus jellegzetes alkotása. A 17. századból Káldi György műveit, s nem utolsósorban bibliafordítását és Vörösmarti Mihály hitvitázó könyveit mutatta be, bepillantást adva a reformáció és ellenreformáció korába.

Koltai Jenő a könyvtár értékes különgyűjteményét, a Herzan-könyvtárt ismertette. Vázolta a barokk főpap életútját, elemezte a 18. század szinte valamennyi eszmeáramlatát tartalmazó könyvtár anyagát, és a könyvtár értékét, a 18. századi olasz könyvkötőművészetet reprezentáló könyvkötéseket.

Halász Margit a könyvtár történelmi — 15–16. századi — könyvkötéseit és a Szily püspök számára szombathelyi könyvkötők által készített könyvkötéseket mutatta be. Ezek a fennmaradt számlák alapján pontosan azonosíthatók.

Polgár Marianna és Rétfalvi Gábor, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola tanárainak előadása a mai korba hozta vissza a hallgatóságot. A könyvtárnak a történelem- és könyvtárszakos hallgatók képzéséhez nyújtott segítségét és a könyvtár szerepét ismertették a képzésben, gyakorlati példákon keresztül, amelyek a könyvtár gyűjteményében meglévő forrásmunkáktól, kézikönyvektől, a könyv-, és könyvtártörténet illusztrálásán át a tudományos kutatásig, diplomamunkák elkészítéséhez nyújtott segítségig terjednek.

Végezetül Szilágyi István a kutató, a könyvtárt használó szempontjából elemezte a könyvtár múltját, jelenét és jövőjét, kitérve azokra a még elvégzendő feladatokra, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a gyűjtemény maradéktalanul betölthesse azt a célt, amelyért Szily püspök 200 évvel ezelőtt létrehozta, tudva azt, hogy „... a kiterjedtebb tudományokat a fontos könyvek segítségével nélkül nem lehet megszerezni...”

A kiállítás és a tudományos ülés megrendezéséhez a megyei és a városi önkormányzat és a Művelődési és Kulturális Minisztérium nyújtott anyagi segítséget.

DOBRI MÁRIA